

צ'לס למוזיאון

אחד מאנשי הרוח האופנתיים, שאותם נוהגים להזמין בזמן האחרון כדי שיביעו את דעתם ככל

גוני עם הבימאי איליה קאזאן המלך המכוער

מיני ריונים אינטלקטואליים, הזמן לפני כמה ימים לצפות בהקרנה מוקדמת סרט בשם יול. תשובתו היתה פסקנית וקצרה: "סרטים תורכיים אינם מעניינים אותי". לזכות מוסיאון תל-אביב, העומד להקרין את הסרט הזה החל מן החדש הבא, צריך לומר שהחזותית התורכית לא הבהילה אותו כלל וכלל. מובן שפרט דקל הזהב שבו זכה הסרט בפסטיבל קאן לפני שנה, עזר גם הוא בכיבוש המסך היוקרתי הזה לסרט שבא במדינה אשר לא התפרסמה דווקא באיכות גבוהה של הקולנוע שלה.

באמצעות יול יעשה חלק גדול מן הקהל הישראלי את היכרותו הראשונה שלו עם התסריטאי-בימאי אילמו גוני, כיום אחת הדמויות הבולטות בקולנוע האירופי. אמנם, היו כבר הזדמנויות קודמות לערוך היכרות זאת. כי כמה מסרטייו של גוני כבר הוצגו בישראל, אולם הם הוקרנו באותה מיסגרת מוגבלת של סרטים

הבימאי אילמו גוני והילד המשחק בתפקיד הראשי בסרטו "החומה" בפסטיבל קאן 1983* קאריירה מזרח בין מזרח ומערב

הרגיו במיוחד את הימין התורכי, שהבין כי מולו ניצב יריב הנהנה מקשר בלתי-אמצעי עם ההמונים. יום אחד, 1974, בשעה שהיה בעיצומם של צילומי סרט חדש בשם חרדה, הוא נקלע לוויכוח קולני מאוד עם שופט בעל דיעות מולדתו של גוני, ארנה. עד מהרה סערו הרוחות במקום, נורתה ירייה והשופט נפל מתבוסס ברמו. גוני, שנהג ללכת תמיד תמוש מפתח ממתנקשים בחייו, הואשם ברצח, הובא לדין ונידון ל-14 שנות מאסר. השליטנות התרוצים אספו עוד ועוד אפשרויות נגדו, תביעות שהלקן לא התבררו עד עצם היום הזה, אבל אם ימצא חייב ככולם, ייפסקו לו בוודאי עוד 100 שנות מאסר לפחות. משלב זה הפכה הקאריירה של גוני למוזרה ביותר. הוא ישב בכלא, כתב תסריטים, שלח אותם לחניכיו עם הוראות מדוייקות לצילום, יצא מוזמן לזמן לחופשות כדי לברוק את איכות הסרט המצולם, פיקח על העריכה וחזר אל בין כותלי הכלא. סרטייו המפורסמים ביותר היום במערב, העדר ויהאויב (שביים עמינו ובן גילו זקי אוקטן) ריול (שביים עוזרו לשעבר שריף גרן), נעשו בצורה זו, כאשר כל הכבוד והיקרה נופלים בחלקו של גוני, והבימאים עצמם מוזכרים אך בקושי.

בלא בתנאים מועדפים. אין בעצם הסבר הגיוני לכך שהשיטה פעלה בדרך זו שנים רבות. אם גוני נחשב לאויב השילטון, איך הרשו לו לצלם את תסריטיו? אין לכך הסבר חד-משמעי. ברור שהדברים לא נעשו בגלוי, והביורוקרטיה הסבוכה בתורכיה, שבה קורה לא פעם שיד שמאל אינה יודעת מה יד ימין עושה עזרה לתופעה להימשך עוד ועוד. גוני נהנה בכתב-הכלא מתנאים מועדפים מאוד, היה לו משרד פרטי משלו, שבו כתב במשך היום, הסוהרים ומנהלי הכלא היו ידידיו. והבימאי איליה קאזאן, שביקר אצלו, היה המום מן העובדה שגוני עצמו הוא זה שפתח את שערי הכלא לפניו, הזמין אותו להיכנס פנימה, וערך לו סיור במקום. כאשר קאזאן הנדרס שאל אותו מרוע הוא ממשיך לשבת, כאשר ברור לכל כי אין לו שום בעיה להסתלק מן המקום, השיב גוני שבכלא הוא מרגיש בטוח יותר, חייו מוגנים יותר, ואילו בחוץ היו מתנקשים בו, ללא ספק, כבר ביום הראשון; ואשר לאפשרות כי יעזוב את תורכיה, הוא אינו מוכן, כך אמר, לגרום את הנאה וההקלה הזאת למישטר באנקרה.

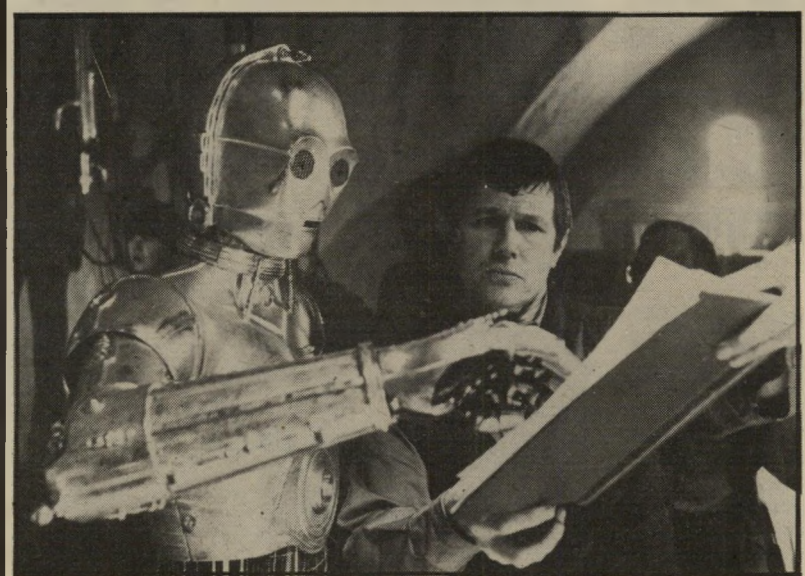
רוח רפאים הדור. אולם כאשר הועבר לבית-סוהר אחר, והעניינים החלו להתמיר, החליט גוני כי מוטב להסתלק מן הארץ (באיזו דרך, הוא עדיין מסרב לגלות) מאשר להיות נתון לחסדים הממוקקים של שילטונות הכלא. הסתלקותו הקימה שערויה ענקית, שגוני, המומחה למלודרמה, דאג להרגישה בכל הזדמנות. התורכים רדשו את הסגרתו, שמועות

את לימודיו. היו אלה שנים של זוהר והצלחה, שבהן היה גוני נער השעשועים של החברה הנוצצת. אמנם הכתבים הראשונים שלו, ובמיוחד רומן בשם משוואה בשלושה נעלמים עוררו את ועם השילטונות, כי גרף מהם, לדעתם, ריח של תעמולה קומוניסטית, אבל צרותיו האמיתיות החלו במחצית השנייה של שנות ה-60, במיוחד מאז 1968, השנה שבה מרידות הסטודנטים ברחבי העולם הביאו רוח חדשה גם לתורכיה. מאז יצא גוני את עצמו מסוכך כסדרה אינסופית של מישפטים, של הרשעות על תעמולה עוינת, של ריצוי עונשים מאחורי מנעול וכריח. בינתים היה כבר לבימאי, נערץ ואהוד לא פחות מכפי שהיה כשחקן וכתסריטאי. כסרטי הראשונים הוא עדיין הופיע בעקביות בתפקיד הראשי, וזה כמוכן עזר מאוד להפצה, אולם עד מהרה נאלץ לחדול, ולוא רק מפני שלא היה יכול להגיע, פיסית לאתר הצילומים.

קומוניזם נוסח אלבניה. גוני, בעל המוג הסוער, שדאג תמיד לתת פירסום נרחב ורעשני לרעותיו השמאלניות, אשר התחרו עוד יותר אחרי שירות החובה המאוחר שלו בצבא (בין היתר הצהיר גוני שהוא תומך בקומוניזם נוסח אלבניה).

מצריים. הודיים או פרסיים, בבתי הקולנוע בעיירות-פיתוח או בפרברי העיר הגדולה. מעטים מאוד הבחינו או כי אכן מדובר ביוצר יוצא רופן. מערב אירופה החלה לשים לב לגוני אחרי שמעליו הפוליטיים הגיעו אל טורי החדשות, ובמיוחד אחרי שסרטו העדר הוצג בפסטיבל הסרטים בברלין, לפני ארבע שנים. המלך המכוער. אם במערב היה הרבה שנים אלמוני, הרי שבמולדתו גוני הוא ממש גיבור עממי. בנו של איכר כורדי, הוא הגיע לקולנוע כנער שליחויות במישרו של מפיץ סרטים, כשהוא בן 16 בלבד. בגיל 21 היה כבר שחקן קולנוע, עד מהרה היה אליל של המסך התורכי, אליל שכונה בחיבה על-ידי מעריציו "המלך המכוער", והיה גיבורם של סרטי הרפתקות ומלודרמות בלי ספור.

ב-1965 בלבד הוא הופיע ב-21 סרטים, ככולם בתפקיד הראשי, ולחלקם כתב בעצמו את התסריט. ריוקנו מקשט את כל הקירות בתורכיה, הוא בונה לעצמו רמות, לפי עדותו, שהיא מעין שילוב של ברט לאנקסטר וג'ק פאלאנס, גיבורי ילדותו, ותוך כדי מישחק בקולנוע הוא הספיק אפילו ללמוד במשך כמה שנים כלכלה באוניברסיטת איסטנבול, אם כי לא סיים מעולם

בימאי ריצ'ארד מארקנד וג'ובור "שובו של הג'דיי" אותו המות, אותה היד

אמנם הבימאי התחלף, והפעם זהו ריצ'ארד מארקנד, שעיקר נסיונו עד היום היה בטלוויזיה. אך במיקרה זה ניראה כי התיאוריה הטוענת שלא רק הבימאי קובע את אופיו של הסרט, אלא גם המפיק, מתאמתת במלואה. ג'ורג' לוקאס הפיק וביים את הראשונה שבין מילחמות הכוכבים, הוא כתב והפיק את הסרט השני (הבימאי היה אירוויין

קירשנר) ואת השלישי, שאותו ביים מארקנד. למרות זאת, קשה להבדיל בין השלושה. נרמה כאילו אותו מוח הגה אותם ואותה יד פיקחה על ביצועם. בהתחשב בעובדה שהסרטים נעשים בתוך האולפן של לוקאס, ולוקאס הוא איש הנמצא תמיד על בימת הצילומים ובתוך המעבד רות של האפקטים המיוחדים, אין זה מפתיע.

הקטנים החכמים והמוכנים

מי שהטיל ספק בשילטונם המוחלט של יצורים מן החלל התיצו, יצטרך עתה להודות בטעותו. זוכרים את שני הרובוטים ששבו את לב הקהל עד כדי כך שהסרט שבו הופיעו, מילחמת הכוכבים, היה לאלוף קופות מוחלט? אחר כך בא יצור אחר מן החלל, קטן ומכוער אבל המור להפליא, בשם אייטי, ונטל את הבכורה מצמד הרובוטים, בחברת היצור הקטן והחכם, יודה, ועם מיטען שלם ועצום של אפקטים מיוחדים שלא היו כמותם, וגזל את המקום הראשון מאיטי. זהו לפחות הרושם אחרי השבועות הראשונים של הפצת הסרט.

המדובר כפרק השלישי בסדרת מילחמות הכוכבים, פרק הנושא את השם שובם של הג'דיי (חכמי העולם האגדי של ג'ורג' לוקאס). אלק גינס שב להופיע בדמות בן קנובי, למרות שהוא נהרג כביכול בפרק הראשון, פראנק אוז (מן האבות של החבובות) מפעיל שוב את את כובת יודה, וכל שאר הצוות, כולל האחראים לאפקטים המיוחדים, ניצבים במקומם.